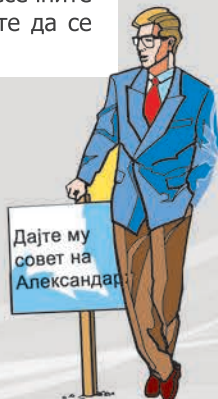

Препорака: Вкупниот износ на вашите отплати секој месец (вашиот „месечен долг“) не треба да надминува 30-40% од вашиот месечен приход!
Со ова можете да бидете сигурни дека имате доволно пари за покривање на месечните трошоци на вашето семејство, па можете да се соочите со сите неочекувани проблеми.

Александар заработува 20.000 денари месечно. Тој веќе користи кредит и отплаќа 4.000 денари месечно. Тој сака нов кредит од 30.000 денари за да купи фрижидер. Ќе треба да отплаќа уште 3.000 денари месечно, односно 7.000 денари месечно, вклучувајќи ја и каматата. Дали е ова добра одлука?

Одговор: Да речеме дека просечниот месечен приход на Александар изнесува 20.000 денари. Неговиот месечен кредитен лимит е околу 30%, или 6.000 денари. Бидејќи тој веќе отплаќа 4.000 денари месечно, може да си дозволи само уште 2.000 денари. Значи, не е добра идеја да земе нов кредит.

Пресметајте го својот капацитет (вашите можности) за задолжување:

Просечен месечен приход: _____

30% од месечниот приход: _____

Сегашен долг: _____

Уште колку можете да си дозволите да позајмите: _____

Проект за финансиска едукација
Народна банка на Република Македонија
бул. „Кузман Јосифовски Питу“ бр.1,
1000 Скопје
www.nbrm.mk

ШТО ТРЕБА ДА ЗНАЕМЕ ПРЕД ДА ЗЕМЕМЕ КРЕДИТ

Кредитот се парите коишто ги позајмуваме, со обврска да ги вратиме на време заедно со камата. Кредитите може да се земат од формални извори - регулирани институции (на пример, банки, штедилници и други финансиски институции) и неформални извори (на пример, пријатели и роднини). Регулираните институции подлежат на регулатива и супервизија од страна на Народната банка на Република Македонија или од надлежните министерства за одредени финансиски институции (на пример: финансиски друштва, лизинг и сл.), за разлика од пријателите и роднините.

Каматна стапка: Процент од вкупниот износ на кредитот којшто му се наплаќа на кредитокорисникот за користењето на позајмените пари и обично се наплаќа на месечна основа.

Стапка на вкупни трошоци: Вкупната каматна стапка, којашто ги вклучува сите трошоци на кредитот (кредитот плус каматата).

Износ на кредитот: износот којшто може да го позајмите.
Рок на отплата на кредитот: Временскиот период во кој мора да ги искористите средствата од кредитот и да ги вратите.

Надоместоци: Административни трошоци, покрај каматата, коишто обично се плаќаат еднократно, при земањето на кредитот.

Обезбедување: Обезбедувањето коешто го давате за да можете да земете кредит. Банката може да ви побара определено обезбедување, согласност од жирант или административна забрана за да можете да земете кредит.

План за отплата: Интервал на отплата на кредитот (на пример: месечно).

Казни: Банката може да ги примени за задоцнета или предвремева отплата на кредитот.

Грејс-период: Определено време по добивањето на кредитот, кога банката не бара од вас да го вратите вашиот кредит, туку плаќате само камата.

Како да направите споредба меѓу различни кредити?

Мислите дека цената на кредитот е составена само од каматна стапка? Размислете повторно. Треба да бидете свесни за другите дважки поврзани со земањето кредит, како што се надоместокот за одобрување на кредитот, надоместокот за аплицирање за кредитот, трошокот за процена на обезбедувањето и др.

Да ги пресметаме вкупните трошоци на два кредита понудени од страна на две различни банки. Во овој пример, износот на кредитот, како и рокот на отплата се исти, додека каматната стапка и надоместокот се различни.

Пример:

Банката А нуди кредит од 10.000 денари со рок на отплата од 12 месеци, со годишна камата од 10%. Исто така, наплаќа 100 денари како дополнителен надоместок.

Банката Б нуди кредит од 10.000 денари со рок на отплата од 12 месеци, со годишна камата од 8,5% и наплаќа 400 денари како дополнителен надоместок.

За да ги споредите овие две понуди, мора да ги пресметате вкупните трошоци на кредитот (камата и надоместок).

	Банка А	Банка Б
Камата којашто треба да се плати	10% $10.000 \cdot 10\%$ = 1.000 денари	8,5% $10.000 \cdot 8,5\%$ = 850 денари
Целосен износ вклучувајќи и надоместок	$1.000 + 100$ = 1.100 денари	$850 + 400$ = 1.250 денари

Како што можете да видите, кредитот којшто го нуди банката Б е, всушност, поскап, и покрај тоа што каматната стапка е помала. Се изненадивте?

Правила за мудро задолжување: Научите ги пред да одите во банка

✓ Јасно дефинирајте ја вашата цел. За што ви се потребни парите? Колку? И до кога?

✓ Размислете дали навистина ви треба кредит (пари) во моментот, или дали купувањето може да се одложи додека да се заштедат доволно пари.

ОД ВАШАТА ФИНАНСИСКА ИНСТИТУЦИЈА ПОБАРАЈТЕ ГИ СИТЕ ИНФОРМАЦИИ **ЗА ВКУПНИТЕ ТРОШОЦИ НА КРЕДИТОТ**. ТАКА ЌЕ МОЖЕТЕ ДА НАПРАВИТЕ СПОРЕДБА МЕЃУ РАЗЛИЧНИ КРЕДИТНИ ПРОИЗВОДИ.

ЗАПОМНЕТЕ: ПОЛЕСНО Е ДА СЕ СПОРЕДАТ ТРОШОЦИТЕ ЗА РАЗЛИЧНИ КРЕДИТИ КОИШТО ИМААТ ИСТ ИЗНОС НА КРЕДИТ И УСЛОВИ.

✓ Направете пресметка. Во вашиот буџет проценете ги вашите потреби коишто ќе можете да ги платите, што е можно попрецизно.

✓ Пресметајте ги вашите сегашни и идни приходи, трошоци и заштеди.

✓ Побарајте совет од консултант, семејство, или блиски деловни партнери.

Што е презадолженост?

Велиме дека луѓето се презадолжени кога не се во состојба да ги отплатат своите долгови навремено и согласно со договореното.

Како да се избегне презадолжување?

1) Прочитајте го договорот за кредит. Обрнете внимание на износот, рокот на отплата, провизијата, каматната стапка, деловите коишто се однесуваат на казни.

2) Започнете со мали кредити.

3) Разговарајте со банкарскиот службеник пред да склучите договор за кредитот, за да бидете сигурни дека тој кредит е вистинскиот за вас.

4) Бидете искрени кон банкарскиот службеник – во спротивност можете да земете кредит којшто не можете да го вратите.

5) Користете го секој кредит за тоа за што е наменет.

6) Не отплаќајте ги сегашните кредити со нови кредити.

7) Не позајмувайте од неформални извори (лихвари).

- Кажете ѝ на вашата финансиска институција ако сметате дека ќе имате проблеми при отплатата.

- Не дозволувајте некој друг да договара кредит за вас.

- Не делете го вашиот кредит со други лица. Ако тие одбијат да го отплатат, вие ќе бидете одговорни за целиот износ.

- Не потпирајте се на жиранти – потпирајте се на вашата способност за отплаќање на кредитот.

- Не бидете жирант некому кого што не го познавате добро – вие ќе бидете одговорни ако тој не може да го отплати кредитот.

- Ако се чувствувате дека сте биле оштетени од страна на финансиската институција, имате право да поведете соодветни постапки.

Никогаш не давајте му пари за отплата на кредитот на банкарскиот службеник, без да добиете потврда! Сите пари што ќе ѝ ги платите на банката треба да бидат јасно наведени на потврдата. Ако службеникот не ви даде потврда, одбијте да платите!

Што се случува ако не можете да платите на време?

- ќе ризикувате да го изгубите вашиот имот што е ставен како обезбедување;

- ќе ја изгубите можноста да земете уште кредити;

- ќе ризикувате да имате лошо кредитно досие (историја) во Кредитниот регистар, како и во Македонското кредитно биро;

- ќе ја изгубите самодовербата;

- ќе ја изгубите довербата кај вашето семејство и деловните партнери;

- ќе имате главоболки со нотарите, извршителите и судовите.

Позајмувајте мудро: кредитите може да бидат корисни, но и ризични

